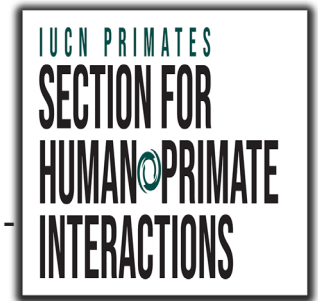

Miongozo ya kuchukua picha na wanyama wa pori (Nyani)

Chapisho la Kikundi cha Wataalamu wa Nyani Cha IUCN -
kwa Maingiliano ya Binadamu na Nyani

Siân Waters, Joanna M Setchell, Laëtitia Maréchal, Felicity Oram, Janette Wallis & Susan M Cheyne

Na michango kutoka: Brooke Aldrich, Sherrie Alexander, Liana Chua, Tara Clarke, Malene Friis Hansen, Carolyn Jost-Robinson, Kimberley Hockings, Marni LaFleur, Lucy Radford, Erin Riley, Amanda Webber

Utangulizi

Picha au video zinaweza kuteka hisia za mamilioni ya watu kuhusu uhifadhi na ustawi wa nyani¹. Walakini, ikiwa muktadha wa picha haufai, haueleweki, au haupo, watu wanaweza kupata hitimisho potovu juu ya picha hizo. Hitimisho haya potovu yanaweza kuwa na matokeo mabaya yasiyotarajiwa, kwa ustawi na uhifadhi wa wanyama (Aldrich 2018; Wallis 2018; Norconk *et al.* 2019).

Usambazaji wa picha zisizokuwa na muktadha unaofaa ni jambo la wasiwasi kwenye mitandao ya kijamii unaleta wasiwasi mingi.

Katika nchi nyingi, nyani wanawindwa kinyume na sheria, kutoka porini/mwituni na kutumiwa kama zana za burudani katika picha, kukuza sekta ya utalii (Osterberg & Nekaris 2015; LaFleur *et al.* 2019; Norconk *et al.* 2019). Nyani wazima mara nyingi huuliwa ili kupata nyani wachanga wa kutumiwa kama zana za burudani. Meno ya nyani yanaweza kuongolewa ili kuwazua kuuma. Nyani binafsi katika picha (w)anaweza kuwa katika dhiki iliyokithiri sana. Kwa mfano, nyani wa kutembea nyakati za usiku kama vile slow lorises, huathiriwa na mwanga wa mchana na mfiduo wa tochi wakati wanapotumiwa kama zana (props) katika picha (Nekaris *et al.* 2015). Watalii na wahamiaji mara nyingi hununua nyani hao, na kuwafuga kama wanyama kipenzi kwa matumaini ya 'kuwaokoa' (Bergin *et al.* 2019; Osterberg & Nekaris 2015; LaFleur pers. obs.; Setchell pers. obs.). Zaidi ya hayo, katika nchi zenye nyani na zisizokuwa na nyani, wafanyabiashara wasio waaminifu huzalisha wanyama wa porini 'wa kigeni', ikiwamo sokwe wakubwa, kama zana za picha (Aldrich 2018). Mara tu wanyama hawa wanapokua au kupata nguvu, wanatupwa au kuhifadhiwa kwenye bohari. Wanyama hawa mara nyingi huhifadhiwa katika mazingira duni za kisiri (Agoramoorthy & Hsu 2005; Reuter & Schaefer 2016).

Wataalamu na wanafunzi wa utaalumu wa nyani, wahifadhi, wafanyikazi wa utunzaji wa wanyama, wajitolea katika mbuga za wanyama, vituo vya uokoaji na vituo vya kutunza, wafanyikazi wa serikali, na waelekezi wa watalii wana jukumu muhimu la kupeana ujumbe sahihi kuhusu nyani. Ni muhimu pia wafadhili, watangazaji maarufu wa uhifadhi, waigizaji mashuhuri wa filamu na televisheni, maafisa wa serikali na watayarishaji wa vyombo vya habari kuiga tabia inayofaa kwa sababu mafanikio ya kampeni za uhamasishaji juu ya nyani yanategemea vitendo vya wajumbe.

¹ Katika chapisho hili, neno 'nyani' linajumuisha aina zote za wanyama wanaofananishwa na binadamu na wala sio nyani (baboon) pekee. Kwa lugha ya Kiingereza neno 'Nyani', linalinganiwa na 'primates' katika chapisho hili.

Hapa chini, tunaelezea umuhimu wa kukomesha picha za karibu na nyani, na katika hitimisho, tunatoa miongozo ya kuhifadi ustawi wa nyani ndani na nje ya pori.

Athari za picha zinazotumia nyani kama vyombo za burudani

Picha zinazotumia nyani kama zana za burudani huathiri maoni ya umma

Picha zinazotumia nyani kama zana za burudani mtandaoni, huathiri vibaya maoni ya umma kuhusu nyani (Ross *et al.* 2011; Nekaris *et al.* 2013; Leighty *et al.* 2015; Clarke *et al.* 2019). Picha hizi hutoa hisia zisizo sahihi. Kwa mfano, kwamba hakuna hatari ya kuvamiwa na nyani au maambukizi ya magonjwa kati ya binadamu na nyani au kuwa nyani ni wanyama kipenzi wa kufaa. Tabia hizi zinaweza kusababisha watu kuona nyani kama vyanzo vya burudani tu, na kwa hivyo kudharau thamani ya bioanuwai (biodiversity) na hali ya kutishiwa, ambayo inaweza kudhoofisha juhudi za uhifadhi haswa katika nchi asili ya nyani (range countries) (Ross *et al.* 2008; Schroepfer *et al.* 2011; Leighty *et al.* 2015, Morrow *et al.* 2017; Aldrich 2018).

Picha zinazotumia nyani kama zana za burudani zinaweza leta hisia tofauti katika tamaduni mbalimbali

Wakati tamaduni zingine zimejitenga na ‘wanyama pori, zingine nyingi hawawezi kuwaona nyani kama wanyama pori, haswa katika nchi asili (Aldrich 2018). Tunaweza kutarajia ufafanuzi wa picha kutofautiana na uhusiano na mwingiliano ambao watu wanayo kuhusu nyani. Kwa mfano, maoni kuhusu nyani hutofautiana sana kati ya wakaazi wa vijijini na mijini (Franquesa-Soler & Serio Silva 2017; Ceballos-Mago & Chivers 2010). Tofauti hii ya mtazamo, inamaanisha kuwa ujumbe tunayotaka kuwasilisha na picha kutoka kwa mtazamo wa tamaduni moja au mkoa hauwezi kuwa ujumbe ambao watu wa tamaduni au mkoa mwingine watapokea.

Picha zinazotumia nyani kama zana za burudani zinaweza kushawishi umma kutaka picha za karibu na nyani

Picha za madaktari wa mifugo, walezi, watangazaji wa wanyama pori, watu mashuhuri, wajitolea au watalii wakikumbatia au kulisha nyani kwenye vituo vya ukarabati hutoa hamu ya kufanya hivyo kwa watazamaji wa umma kijumla. Kupata picha zao karibu na wanyama pori (pamoja na nyani) bila kizuizi chochote katikati kisichoweza kuvukwa, imekuwa njia maarufu ya kuhlalisha uzoefu wa kusafiri (Shutt 2014). Picha kama hizo zinadhoofisha juhudi za vituo vya uokoaji, hifadhi, NGO’s na mashirika ya serikali kupambana na ujangili wa ndani na ufungaji wa wanyama wa pori kama wanyama-kipenzi. Zaidi ya hayo, picha za wataalam wa nyani (primatologists) wakitunza nyani zinaweza kuchochea jamii za wenyeji, ambao wakati mwingine huhisi waifadhi wanajali wanyama sana kuliko watu (Meijaard & Sheil 2008; Waters *et al.* 2018).

Hitimisho

Kama watu wanaohusika na utaaluma wa nyani, tuna jukumu la kuzingatia athari za kuchapisha picha zetu zinazotumia nyani kama zana za burudanii (Wallis 2018). Picha hizi zinapochapishwa katika vyombo maarufu vya habari, hutoa hisia mbaya kwa umma kuhusu nyani, huongeza uwezekano wa kutokuelewana kwa tamaduni, huongeza mwingiliano usiofaa na nyani ambao unaweza kupunguza juhudi za ustawi na ukarabati, na hupunguza juhudi za uhifadhi wa nyani katika mazingira yote. Athari mbaya za kuchapisha picha kama hizo zinaweza kuzidi athari nzuri, na lazima tutie kanuni ya tahadhari (precautionary principle), ikizingatiwa kiwango cha shida ya kutoweka.

Kwa ufupi, **kama wajumbe wajibika wa nyani, tuna jukumu la kutochapisha picha zetu zinazonyesha uhusiano wa karibu na nyani mitandaoni kwa sababu picha hizi zinaweza sambazwa kwa urahisi na muktadha kuelezewa vibaya.** Hii pia inatuhusisha sisi ambao tunafundisha, hudhuria mikutano, hufanya kazi kwenye vyombo vya habari/mitandao, na kuongeza maarifa juu ya uhifadhi wa nyani. Inatumika kwa kila mtu anayefanya kazi na, au kwa niaba ya, nyani, lakini haswa ni jukumu kwa sisi ambao tunajulikana kwa kazi yetu na nyani kwa sababu ya uwezo wetu wa kushawishi maoni ya umma kuhusu nyani.

Tunatoa miongozo ifuatayo kuhifadhi ustawi wa nyani kutokana na picha za karibu.

Miongozo bora ya picha zinazohusisha za nyani

- Hakikisha wewe na / au shirika lako mna kanuni ya mwenendo kuhusu usambazaji wa picha na wafanyikazi, wanafunzi na wajitolea. Pale inapofaa, hakikisha idara zako za uuzaji na uhusiano wa umma au wajitolea wowote wa mawasiliano wanafahamishwa kikamilifu kuhusu ya kanuni hizo.
- Wale ambao hawana udhibiti wa picha zao, kama vile watu mashuhuri ambao picha zao zimekuwa mtandaoni kwa muda, wanapaswa kuchapisha picha zingine na kuelezea mbona picha asili hazifai. Pia wana nafasi ya kutoa taarifa kwa umma kuelezea msimamo wao wa sasa.
- Kuza elimu kwa kuelezea maswala yanayohusiana na picha za watu walio karibu na nyani kwa uhifadhi wa nyani na ustawi kwenye tovuti lako au la shirika lako, machapisho, programu, mawasilisho na ziara za kuongozwa.
- Pale inapofaa, onyesha tabia inayofaa kwa kupiga picha watu nje ya vyumba vya nyani waliofungiwa (isipokuwa nyani wakiwa mateka lakini wako mahali huru), badala ya ndani.
- Usichapishe picha za nyani mikononi mwa mlezi. Badilisha hizi na picha za nyani peke yake au akiwa na spishi wenza.
- Usichapishe picha za nyani wakilishwa kwa mkono, wakichezeshwa au kushirikiana moja kwa moja na walezi, wajitolea au wafadhili isipokuwa wakiwa wamevalia vifaa vya kibinafsi vya kujikinga.
- Hakikisha umbali wa chinini mita 7 / miguu (feet) 23, kati ya mtu na nyani kwenye picha zinazochapishwa hadharani.
- Katika picha zinazoendeleza utaaluma wa nyani 'primatology', hakikisha kwamba muktadha uko wazi kwa kujumuisha barakoa ya usoni, darubini, daftari (notepad), au vifaa sawa kwenye picha na ueleze muktadha.

Marejeo

- Agoramoorthy G & Hsu MJ. 2005. Use of nonhuman primates in entertainment in Southeast Asia. *Journal of Applied Animal Welfare Science* 8:141-149.
- Aldrich BC. 2018. The use of primate actors in feature films 1990-2013. *Anthrozoos* 31:5-21.
- Bergin D, Atoussi S & Waters S. 2018. Online trade of Barbary macaques *Macaca sylvanus* in Morocco and Algeria. *Biodiversity and Conservation* 27:531-534.
- Ceballos-Mago N & Chivers DJ. 2010. Local knowledge and perceptions of pet primates and wild Margarita capuchins on Isla de Margarita and Isla de Coche in Venezuela. *Endangered Species Research* 13:63-72.
- Clarke TA, Reuter KE, LaFleur M & Schaefer MS. 2019. A viral video and pet lemurs on Twitter. *PLoS ONE* 14(1): e0208577.
- Franquesa-Soler M & Serio-Silva JC. 2017. Through the eyes of children: Drawings as an evaluation tool for children's understanding about Endangered Mexican primates. *American Journal of Primatology* 79: DOI.10.1002/ajp.22723.
- LaFleur M, Clarke TA, Reuter KE, Schaefer MS & terHorst C. 2019. Illegal trade of wild-captured *Lemur catta* within Madagascar. *Folia Primatologica* 90:199-214.
- Leighty KA, Valuska AJ, Grand AP, Bettinger TL, Mellen JD, Ross SR, Boyle P & Ogdan JJ. 2015. Impact of visual context on public perceptions of non-human primate performers. *PLoS ONE* e0118487.
- Morrow KS, Jameson KA & Trinidad JS. 2017. Primates in film. In *The International Encyclopaedia of Primatology* (eds M Bezanson, KC MacKinnon, E Riley, CJ Campbell, KAI Nekaris, A Estrada, AF Di Fiore, S Ross, LE Jones-Engel, B Thierry, RW Sussman, C Sanz, J Loudon, S Elton & A Fuentes). DOI:10.1002/9781119179313.wbprim0350
- Meijaard E & Sheil D. 2008. Cuddly animals don't persuade poor people to back conservation. *Nature* 454:159. <https://www.nature.com/articles/454159b.pdf>
- Nekaris KAI, Musing L, Vazquez AG & Donati G. 2015. Is tickling torture? Assessing welfare towards slow lorises (*Nycticebus* spp.) within Web 2.0 videos. *Folia Primatologica* 86:534-51.
- Nekaris KAI, Campbell N, Coggins TG, Rode EJ, Nijman V. 2013. Tickled to death analysing public perceptions of "cute" videos of threatened species (slow lorises – *Nycticebus* spp.) on Web 2.0 sites. *PLoS ONE* 8(7):e69215.
- Norconk MA, Atsalis S, Tully, G, Santillan AM, Waters S, Knott CD, Ross SR, Shanee S & Stiles D. 2020. Reducing the primate pet trade: Actions for primatologists. *American Journal of Primatology* DOI.org/10.1002/ajp.23079.
- Osterberg P & Nekaris KAI. 2015. The use of animals as photo props to attract tourists in Thailand: A case study of the slow loris (*Nycticebus* spp.). *Traffic Bulletin* 27:13-18.
- Reuter KE & Schaefer MS. 2016. Captive conditions of pet lemurs in Madagascar. *Folia Primatologica* 87:48-63.
- Ross SR, Lukas KE, Lonsdorf EV, Stoinski TS, Hare B, Shumaker R & Goodall J. 2008. Inappropriate use and portrayal of chimpanzees. *Science* 319:1487 DOI 10.1126/science.1154490.
- Ross SR, Vreeman VM, Lonsdorf EV. 2011. Specific image characteristics influence attitudes about chimpanzee conservation and use as pets. *PLoS ONE* 6:e22050.
- Schroepfer KK, Rosati AG, Chartrand T & Hare B. 2011. Use of "entertainment" chimpanzees in commercials distorts public perception regarding their conservation status. *PLoS ONE* 6:e26048.
- Shutt K. 2014. An interdisciplinary risk assessment of gorilla ecotourism. PhD, Durham University. Available at <http://etheses.dur.ac.uk/10586/>
- Wallis J. 2018. The role of tourism in securing a sustainable existence for primates. In *Primatology, Biocultural Diversity and Sustainable Development in Tropical Forests*. UNESCO.
- Waters S, Watson T, Bell S & Setchell JM. 2018. Communicating for conservation: circumventing conflict with communities over domestic dog ownership, North Morocco. *European journal of Wildlife Research* 64:69 doi: 10.1007/s10344-018-1230-x.

Shukrani

Tunawashukuru sana, Ouwehand Zoo Foundation, Uholanzi kwa msaada wao kwa Siân Waters katika uundaji wa miongozo hii. Shukrani ziwaendee Pravid Segaran, UMS/ Pongo Alliance, Sabah, Malaysia kwa michoro na Janette Wallis kwa mpangilio. Tunawashukuru wanachama wa Halmashauri Kuu ya PSG na Linda May wa Arcus Foundation kwa maoni juu ya toleo la kwanza la miongozo. Laëtitia Marechal agependa kushukuru Mradi wa Barbary Macque, Chuo Kikuu cha Lincoln, Uingereza na Hifadhi ya Kitaifa ya Ifrane, Moroko. Tunamshukuru Charles Kivasu Maingi kwa kutafsiri kwa lugha ya Kiswahili na wale walitoa maoni yao kwa hili tafsiri. Kwa habari zaidi, tembelea tovuti yetu www.human-primate-interactions.org.

